

Anke de Graaf

Jenny's keuze

JENNY'S KEUZE

Anke de Graaf

Jenny's keuze

Westfriesland

www.kok.nl

NUR 344

ISBN 978 90 205 3013 1

© 2010 Uitgeverij Westfriesland, Kampen

Omslagillustratie: Jack Staller

Omslagontwerp: Van Soelen Communicatie

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

HOOFDSTUK 1

Op een mooie zomerdag in juli vierde Willem Heideman zijn dertigste verjaardag.

Vroeg in de morgen schoof hij met zijn ouders aan de ontbijttafel in de keuken, kopje thee en een glas melk erbij, maar dat was niet bijzonders; die twee artikelen stonden elke ochtend naast zijn bordje.

Zijn ouders hadden hem bij zijn binnenkomen gefeliciteerd. ‘Onze gelukwensen, jongen. We hebben een cadeautje voor je, maar het is niet echt een verrassing. Dit boek wil je graag hebben, toch?’

‘Dank u wel.’ Hij nam het kleurige pakje aan en scheurde het papier eraf. ‘Ik ben er blij mee, ik wil het graag lezen. Er stond een goede recensie over in de krant en recensent Miedema is niet snel zo enthousiast! Het moet een spannend en mooi verhaal zijn.’

De titel van het boek was *Spel in de nacht*, de naam van de auteur was Julian Costering. Willem bladerde het boek even door, maar tijd voor een gesprekje was er op de werkdagen in de morgen niet. Vader Klaas moest ruim een kwartier rijden naar het bedrijf waar hij werkte en Willem werd om halfacht in de garage verwacht. Hij was chef-monteur in de grote garage van Bas Voorthuizen aan het Prins Hendrikplein. Maar het was toch even knus, zo met z’n drietjes aan de kleine tafel in de keuken.

Rond tien uur, koffietijd in de kantine, trakteerde Willem op gebak. Bas Voorthuizen en de collega’s van Willem die van hun werk konden weglopen schoven aan de lange tafel, ook de twee meisjes, Jeanette en Cobi. Zij werkten afwisselend op het kantoor en achter de balie.

In de avond zat Willem gekleed in een keurige broek en overhemd weer thuis en er was opnieuw gebak bij de koffie. Later, bij een borreltje voor vader en hem en een glaas-

je wijn voor moeke, kwam er een bordje met plakjes worst en stukjes kaas bij.

Het gezin Heideman maakte weinig drukte van verjaardagen, Willem had dat boek gekregen en in de avond had zijn moeder nog een presentje voor hem, een prachtige, grote badhanddoek.

De avond na de verjaardag zaten zijn ouders in de huiskamer. Willem was op zijn fiets gestapt om een eindje ‘om te rijden’, zo kondigde hij het aan.

Klaas Heideman schoof het lege koffiekopje wat verder van zich af op de tafel en vroeg: ‘Weet jij waar hij nou heen gaat?’

‘Nee, ik heb geen idee. Of geen idee, dat is ook niet helemaal waar. Ik weet dat Willem graag na een lange dag in de garage even flink tegen de wind in wil trappen. Hij werkt toch veel uren in de stank van olie en benzine en er is veel lawaai om hem heen. In de garage zijn de mannen vaak bezig met hamers of beitels en dat veroorzaakt veel herrie. Misschien rijdt hij daarna naar de steiger aan het kanaal.’

Bij die steiger kwam vrijwel elke avond een groepje jongens en mannen bij elkaar. Er stonden twee banken, door de mensen van de VVV neergezet om fietsers of wandelaars die Lichtenveen in hun vakantietrip hadden opgenomen en graag even aan het kanaal wilden zitten daar de gelegenheid toe te geven. Het brede water zien en kijken naar de schepen die voorbij varen. In Lichtenveen hadden die banken de bijnaam leugenbanken. En leugentjes en roddels werden er beslist uitgewisseld! Alle nieuwtjes van Lichtenveen kwamen voorbij en de commentaren werden duidelijk naar voren gebracht. Als je in de avond naar de steiger ging, had je geen Lichtenveense krant meer nodig! Soms waren er acht of negen personen, soms maar twee of drie; het hing af van de weersomstandigheden. Aan het kanaal voelde je

meestal een flinke bries en als het stroomde van de regen stond je er ook niet echt comfortabel.

Klaas knikte. ‘Het wordt tijd dat hij een leuk meid tegenkomt.’

‘Dat zeg je goed en we zijn er allebei van overtuigd dat Willem dat ook graag wil. Hij is nu dertig, het is een gezonde, flinke kerel, maar hij woont nog altijd bij zijn ouders. We hebben het goed met elkaar, daar gaat het niet om, maar een man van die leeftijd moet een meisje aan zijn arm hebben. Ik weet natuurlijk niet of het echt zo is, ik vraag er niet naar, want je weet hoe nukkig Willem kan vragen waarmee ik me bemoei, maar als hij in de avond bij een groepje op de steiger staat hoort hij nu en dan beslist geweldige verhalen! Vooral de jonge knapen schijnen heftig over hun belevenissen met meiden en vrouwen uit te wijden. Barend Steninga vertelde er kort geleden over toen ik even bij Jonie Schoneman was. Barend vertelde het lachend, hij noemde die jongens branieschoppers. Ze overdrijven vreselijk en er komt dikwijls commentaar van de oudere mannen op. Dergelijke praatjes prikkelen Willem toch, dat kan niet anders. Het is normaal dat hij naar een vrouw verlangt en de droom heeft in een eigen huis een eigen gezinnetje te stichten, maar hoe en waar vindt hij de juiste vrouw? En daar kan ik bijvoegen dat de juiste vrouw vinden moeilijk voor hem zal zijn. We kennen onze Willem.

Het is niet zo dat de jonge meiden achter hem aan lopen,’ vervolgde moeke. ‘Wat ongeveer van zijn leeftijd is in de stad kent hem, bijvoorbeeld van school van vroeger. En de naam een gezellige, toffe jongen te zijn heeft hij niet, ik zeg het eerlijk en jij weet dat ook. Hij probeerde meerdere keren een meisje naast zich te krijgen, maar tot nu toe lukte het niet. Toen hij achttien, negentien was vertelde hij me eens over een meisje Rozendaal, haar voornaam was, als ik met goed herinner, Saskia. Ze werkte in een kinderopvang-

huis in Wermelen. Ze had een klein autotootje, een Fiatje, waar dikwijls iets aan mankeerde. Als ze de garage binnestapte was het de taak van Willem te vragen wat de moeilijkheden waren. Het was een leuke meid, ze praatte genoeglijk met Willem. Op een middag vertelde ze over een leuke film die in de bioscoop draaide. Geen verhaal over bloed, zweet en tranen, maar een vrolijke film. En Willem, hij kende dit meisje een beetje, vroeg haar of ze er zaterdagavond met hem heen wilde. En waarachtig, dat wilde Saskia. Hij vertelde het me wel, hij zei er verder weinig over. Maar ik merkte dat hij het erg leuk vond. Maar toen hij haar naar huis had gebracht en vroeg of ze voor een volgende avond een afspraak konden maken haakte ze af. Ik had echt medelijden met hem. Willem is geen vlotte prater. Hij praat wel met ons mee over onbelangrijke dingen en hij vertelt over nieuwtjes die hij in de werkplaats heeft gehoord, maar verder is Willem wat jouw broer hem noemt: een stille. Het is geen vrolijke grappenmaker op een feestje. Een paar jaren later kwamen nog weleens namen van meisjes voorbij, ik herinner me Loes en Tineke. Maar nadat het steeds weer op een mislukking uitliep onderneemt hij niets meer in de richting van de liefde.’

‘Het is onze zoon, Martha, je weet hoe ik het bedoel, maar het zal ook voor ons prettig zijn als hij een eigen stekje heeft gevonden. Want laten we eerlijk zijn, het is niet altijd prettig hem in huis te hebben. Het is geen slechte jongen, maar hij kan behoorlijk chagrijnig en overheersend zijn.’

‘Van wie heeft hij dat karakter meegekregen?’ Ze vroeg het met een lachje om een lichte toon in het gesprek te houden. Ze kende het onderwerp.

‘Elkaar de schuld geven door de aanleg naar mij of jou door te schuiven is flauwekul,’ antwoordde Klaas Heideman ook lachend, ‘jij bent een aardige vrouw en ik ben geen vervelende man, dat mag ik over ons tweetjes toch zeggen.’

Mogelijk erfde Willem van alle vier zijn grootouders minder prettige trekjes. Als het in zijn werk tegenliep kon mijn vader thuis behoorlijk bokkig en knorrig zijn. En mijn moeder was zuinig tot op het randje van gierigheid af, maar dat bracht de tijd ook mee. Het was toch min of meer armoede troef. En jouw vader was beslist geen feestvarken. Hij kon met gemak vier dagen zijn mond dichthouden wanneer je moeder iets had gedaan of gezegd wat hem in het verkeerde keelgat was geschoten. Daarin bleef het dan kennelijk vastzitten!’ Klaas lachte om zijn grapje. ‘En je moeder liet nu en dan het hele huishouden in de steek als ze plotseling geen zin meer had elke dag dezelfde werkjes te doen. Er kwam geen eten op tafel, het was: zie maar dat jullie wat krijgen! Ze ging in de middag de stad in en soms kocht ze als troost een goedkoop bloesje of truitje. Wanneer je vader dat ontdekte riep hij dat ze die chagrijnige bui op stapel had gezet om zichzelf permissie te geven iets te kopen. Ja,’ Klaas lachte, ‘zo oordeelde je vader dan! En mogelijk had de man gelijk.’

‘Inderdaad brandden bij ons thuis af en toe knetterende ruzies los. Vooral het zwijgen van mijn vader werkte op de zenuwen van mijn moeder en dat kan ik me heel goed voorstellen. Als we het hierbij laten, Klaas, schuiven we onze ouders alle schuld toe en als we het gezegde erbij houden dat karaktertrekken vaak een generatie overslaan zijn wij er klaar mee! Maar dan hebben we nog Willem over de vloer en hij probeert hier elk jaar steviger de baas te spelen.’

Klaas knikte instemmend, ze wisten beiden dat de sfeer in hun huis er bij tijd en wijle niet vrolijker op werd.

Klaas en Martha waren rustige, lieve mensen. Ze hielden van elkaar, ze waren blij met elkaar. Er was natuurlijk ook tussen hen nu en dan een verschil van mening. Martha noemde het ‘verschil van inzicht’, dat klonk milder en daar grijsden ze dan beiden om. Echt grote ruzies kwamen tus-

sen hen niet voor. Maar ze hadden wel problemen met hun zoon. Willem was als klein manneke een leuk kereltje en in de kleuterklas van juf Dolly ging het uitstekend. Daar was speelgoed te over voor alle kinderen. Willem kon kiezen waarmee hij bezig wilde zijn. Op de lagere school veranderde hij en Martha ontdekte angsten in hem. Angst voor een hond. Hij wist van de hond van mensen die vier huizen verderop in de straat woonden. Die hond kwam alleen buiten als meneer Haanstra hem aangeliend uitliet. Maar Willem liep vier keer per dag een flink blok om om de hond te ontlopen. Martha ontdekte het toen hij op een morgen de voordeur was uitgegaan op weg naar school, maar niet voorbij het raam van de kamer liep, de kortste weg naar school en ook de weg langs het huis van de familie Haanstra; Willem ging rechtsaf. Ze had gevraagd waarom hij dat deed. Hij antwoordde: ‘Het maakt toch niet uit hoe ik naar school loop?’ Zijn moeder vond de oorzaak.

En ook zijn angsten als hij ’s avonds in zijn bed lag. Hij hoorde geluiden, er werd een trap tegen de voorgevel van het huis gezet en iemand kon naar boven klimmen. Veel later vertelde hij haar dat hij vóór hij in zijn bed stapte de sluitgordijnen openschoof, rechtop in zijn bed ging zitten, kussen in de rug, deken om zich heen en steeds bleef kijken naar het raam. Als een kop verscheen kon hij wegvluchten naar de trap. Elke avond viel hij toch weer, veilig en wel, van vermoeidheid in slaap. Martha sloeg zijn doen en laten gade en had er een mening over. ‘Willem voelt zich veilig en op zijn gemak in zijn eigen omgeving, hier in de huiskamer met ons op onze stoelen. Wanneer hij buiten ons huis is probeert hij zijn gebiedje af te bakenen uit de behoefte veiligheid voor zichzelf te zoeken. Op school lukt dat niet. Hij moet zich aansluiten bij de klasgenootjes, maar dat lukt niet.’ Martha wist de oorzaak. ‘Ze schreeuwen, ze hollen over het schoolplein, ze duwen en trekken aan elkaar: der-

gelijke dingen doet onze Willem niet. Hij zoekt voor zichzelf bescherming, dat gebeurt onbewust, want Willem is te jong om te begrijpen wat er aan de hand is. En hij wil de dingen naar zijn wens regelen, maar dat pikken de andere kinderen niet.'

Klaas knikte na haar woorden instemmend, ja, mogelijk was het zoals Martha het naar voren bracht.

Klaas kon zich van de denkwereld van zijn zoon geen voorstelling maken. Hij ging vroeger met plezier naar de lagere school van meester De Witte. Leuk met vriendjes omgaan. Ja, zij holden en draafden achter elkaar aan; zijn moeder had eens gezegd dat het goed was voor de inwendige spanningen...

Steeds meer veranderde Willem Heideman van een aardige kleuter in een schooljongen met problemen.

Hij eiste dat in het vrije kwartier het spel werd gespeeld dat hij wilde spelen, hij werd een kleine heerser. Hij kwam dikwijls huilend thuis. 'Ik mocht niet meedoen en weet u waarom niet? Ze doen rotspelletjes, altijd hard rennen en het is lollig elkaar ondersteboven te gooien! Ik ken leukere spelletjes en dat zeg ik hen ook, maar ze luisteren niet naar me! Pieter de Vries duwde me vanmorgen wild uit de kring en hij schreeuwde: 'Jij doet niet mee, jij wil altijd wat wij niet willen...''

Martha probeerde in dergelijke gevallen verstandig met haar zoon te praten. 'Jochie, als alle kinderen van de klas verstopperkje willen spelen kun je toch meedoen, dat is toch leuk?' Maar Willem riep: 'Nee, dat is helemaal niet leuk! Ik verstop me onder een struik, maar ze zoeken me niet! Ze laten me daar mooi zitten! En als ik eindelijk tevoorschijn kom lachen ze me vreselijk uit!'

Toen de leerlingen van de tweede klas overgingen naar de derde klas beslisten ze met elkaar dat Willem Heideman niet in hun groep paste en dat werd hem duidelijk gezegd

door Hans Tesselaar, de aanvoerder van de groep. Het ging kort en bondig: ‘Jij doet nooit, nooit meer met ons mee.’ Het was niet prettig dat hem dit zo rechtstreeks en duidelijk werd gezegd. Hij was te jong om te beseffen dat het door zijn eigen houding ontstond, maar zelfs als dat hem duidelijk werd gemaakt, door de onderwijzer bijvoorbeeld, geloofde Willem het niet. Wat hij in zijn hoofd had was goed, wat het vervelende stel uithaalde was dom gedoe... Vanaf die dag ging hij laat van huis om bij de school aan te komen als de bel klingelde; na schooltijd liep hij snel naar huis. Hij werd bozer en nukkiger en probeerde thuis te winnen en naar zijn hand te zetten wat hij op het schoolplein en in de klas niet kon bereiken.

Zijn ouders wilden daarin wel een stukje met hem meegaan, ze hadden medelijden met de jongen, want echt prettige jeugdijaren had hij op deze manier niet, maar aan al zijn dreinen en drammen toegeven wilden ze niet.

Jaren later had Martha er in een gesprek met Klaas over gezegd: ‘Er waren in het verleden dikwijls moeilijkheden met Willem. Het was een moeilijke klus de jongen op een goede manier op te voeden. Ik praatte er meerdere malen met dokter Berger over. Hij luisterde belangstellend naar me, hij maakte zich er niet met een jantje-van-leiden van af; hij praatte ook met Willem. Hij wilde mij, jou en ook Willem graag helpen, want de jongen had buiten ons huis geen prettig leven.’

Martha overpeinsde: ‘Aanvankelijk gingen de gedachten van de dokter in de richting van een vorm van autisme, maar later vertelde hij me dat het dat toch niet was. In zijn kinderjaren had Willem geen broertje of zusje dat spulletjes van hem afpakte of zijn speelgoed kapot maakte. Hij kon in en om het huis spelen zoals hij wilde. Hij volgde zijn eigen fantasie en stelde zijn eigen regels vast. Op die wijze ging het voor hem het beste; het heeft hem gevormd. Op school

kon hij de luidruchtige kinderen moeilijk om zich heen verdragen. En zich bij hen aansluiten was voor hem onbereikbaar, daartoe kreeg hij de kans niet. Ze wezen hem af. Wij mochten hem niet altijd gelijk geven, dat was niet goed, dan werd het van kwaad tot erger. We gaven hem niet dikwijls zijn zin.’

‘Ik ben ervan overtuigd dat we het goed hebben gedaan, Martha. We houden van Willem, maar hoe we het ook wendden of keren, Willem is een moeilijke jongen. Rond Jaap en mij waren in onze kinderjaren ook wel eens strubbelingen. Mijn moeder had in die tijd de stelling: ‘Tot hier en niet verder’, en zo moeten wij het ook aanpakken.’

Martha Heideman knikte instemmend. ‘Willem dacht soms dat hij alles kon krijgen wat hij wilde hebben, hij zocht welke methode de beste was zijn doel te bereiken, soms was dat doordrammen, soms ook doorzeuren, maar wat hij nu graag wil, een leuk meisje, dat lukt niet.’

Kort na de dertigste verjaardag van haar zoon besloot Martha niet mét Willem te praten, maar in de eerste plaats tégen Willem. Ze koesterde dit voornemen al geruime tijd, maar omdat het niet gemakkelijk zou worden stelde ze het steeds weer uit. Maar nu moest het gebeuren. Ze wist hoe het aan te pakken. Ze keuvelde niet als inleiding over zaken die de mensen in Lichtenveen bezighielden, ze praatte ook niet over de burens, ze richtte haar woorden rechtstreeks op hem. Waarschijnlijk werd hij boos, Willem werd snel boos, maar ze was tenslotte zijn moeder, zij had het recht het goede plan wat ze had aan hem voor te leggen. Hij was eigenwijs, hij zou er onmiddellijk een en ander tegen inbrengen, maar als gezegd was wat ze wilde zeggen bleef er hopelijk iets in hem achter wat hem niet losliet.

Het was een rustige avond. Klaas stapte tegen acht uur op de fiets om zijn broer Jaap en schoonzus Jozine te bezoe-

ken. Die twee woonden niet ver van Lichtenveen, maar ondanks dat zagen ze elkaar weinig. ‘Och,’ had Jaap Heide-
man erover gezegd, ‘het is goed tussen ons, maar we heb-
ben elk onze bezigheden en van elkaar bezoeken komt het
niet vaak.’

Maar die avond, een mooie avond in het begin van augustus, reed Klaas naar de Postjesweg.

‘Willem,’ begon Martha thuis op een rustige toon, ‘je bent nu dertig jaar, ik wil iets tegen je zeggen en je moet naar me luisteren. Je hebt over veel zaken je eigen uitgesproken gedachten en meningen en je vindt dat het goede en juiste gedachten zijn. Dat is waarschijnlijk dikwijls ook zo.’

Ze moest het voorzichtig aanpakken, Willem kon heel kort voor de kop zijn. Ze zag verbazing op zijn gezicht, hij vroeg zich af welke richting dit uit ging.

‘Jij kijkt naar dingen op jouw manier, jij wilt dat de dingen gebeuren op jouw manier, jij doet de dingen op jouw manier. Op de mensen waarmee je wilt en moet omgaan in het dagelijks leven komen dergelijke besluiten dikwijls niet goed over. Met Bas en de jongens in de garage gaat het prima. Julie zitten op hetzelfde vlak waar het de reparaties en het onderhoud van auto’s betreft, de motor moet soepel draaien en de banden mogen niet te hard zijn.’

Ze zag het grijnsje om zijn mond; maar hij vroeg zich nog steeds af welke kant zijn moeke op wilde gaan. Martha praatte verder: ‘In de omgang met mensen die verder van je af staan dan je baas en je collega’s botst jouw mening te dikwijls met hun mening. En vooral als we bij het moeilijke punt komen wat je bezighoudt: de liefde. Je wilt graag een meisje. Dat is een normaal verlangen voor een gezonde, flinke vent en jij bent een gezonde, flinke vent. Je verlangt naar vriendschap en nog een stap verder naar liefde van en voor een leuk meisje. Je wilt haar liefde geven en je

wilt liefde terugkrijgen. Er is niets mis met dit verlangen, jongen. Liefde en warmte tussen man en vrouw maakt gelukkig. Het is een gevoel dat twee gelukkige mensen niet kunnen omschrijven. Je moet het ondervinden. Je moet het voelen.

Maar, Willem, als jij geen veranderingen aanbrengt in je manier van denken en ook niet in je manier van handelen, vrees ik dat je niet zult bereiken wat je graag wilt bereiken. Een meisje in je armen, een huwelijk, een vrouw in je bed, prettig met haar in een leuk huis wonen.'

Martha keek hem liefdevol aan. 'Ik wil er iets over zeggen om je te helpen. Ik ben je moeder, ik wil niets liever dan jou gelukkig zien, daarvan moet je bij het luisteren naar mijn woorden overtuigd zijn. In de eerste plaats verschillen vrouwen en mannen niet alleen lichamelijk van elkaar, maar de gedachten en gevoelens van vrouwen zijn anders dan die van mannen. Daaraan moet je denken als je een meisje wilt veroveren. Als dat meisje het niet met jouw denkpatroon eens is kapt ze de relatie af. Dan kun jij stijf volhouden dat jij gelijk hebt, maar dat brengt je geen stap dichterbij haar toe, want ze is al verdwenen.'

Willem keek haar strak aan, een gloed van ongenoegen in zijn ogen, toch willen weten wat ze ging zeggen, maar hij zei wel: 'Waar het in de gesprekken ook over ging, met Loes en Tineke bijvoorbeeld, was ik ervan overtuigd dat ik gelijk had.'

Martha wist: dit is echt Willem, maar het was beter er nu niet op in te gaan. Maar ze begreep: het waren onderwerpen die hém aangingen...

'Ik haal er een voorbeeldje bij; het speelt in jouw omgeving, de garage. Een echtpaar wil een goede auto kopen. De man heeft er een in garage Voorthuizen zien staan. Het is een Ford, dat is zijn merk, de kar is twee jaar oud en de prijs is redelijk. Man en vrouw stappen in hun oude auto en rij-

den naar het Prins Hendrikplein. Het echtpaar stapt de garage binnen, de vrouw ziet welke wagen haar echtgenoot op het oog heeft, want hij loopt er naartoe en ze roept meteen: ‘Jasses, Kees, nee, geen zwarte auto!’ De man bekijkt de wagen, hij weet dat er niet te veel kilometers onder de wielen zijn doorgegaan, er is een trekhaak aanwezig, de auto ziet er keurig uit... Jij bestempelt haar tot een gansje, hij is een normale kerel.’

‘Ja,’ Willem lachte, ‘dat vind ik inderdaad.’

‘Maar Kees kent zijn Carolientje. En hij weet dat ze aan de kleur zal wennen. Hij komt naast haar staan, allebei kijken ze naar de zwarte auto. Hij zegt dat zij natuurlijk de kleur had mogen uitkiezen als ze zich een splinternieuwe wagen konden veroorloven, dan kun je bestellen wat je wilt. Rood of blauw; noem maar op. Hij gaat erop door om haar tijd te geven. Hij zegt dat ze helaas geen geld hebben voor een nieuwe auto. Ze willen er niet al hun spaarcentjes in stoppen, ze willen ook met vakantie en dit is een solide kar. ‘Lieverd, stap er eens in om te kijken of je er prettig in zit,’ zegt hij dan.’

Even lachte Martha. ‘Die man ziet zijn vrouw niet als een dom gansje zoals jij. Nee, die man weet hoe zij in dergelijke gevallen denkt. Een auto is voor haar een auto. Zo’n ding moet goed rijden, geen mankementen vertonen, er is tenslotte genoeg geld voor betaald, maar een zwarte auto vindt ze niet mooi. Haar echtgenoot weet hoe zij denkt en hij accepteert dat.’

Willem grijsde. Inderdaad, hij had in de voorbije jaren tafereeltjes als dit meerdere malen gadeslagen. Hij herinnerde zich dat de verkoper in dergelijke gevallen niet direct reageerde, de echtgenoot wist dikwijls de juiste woorden te vinden.

‘Een vrouw, en een jong meisje is ook een vrouw, denkt en reageert in veel zaken anders dan een man en dat vind je tel-

kens weer terug als je erop let en er aandacht voor hebt. Het is goed en prettig dat het zo is, het maakt het leven spannend. Je ziet het bij je vader en mij, als je een beetje weet van de inslag van de ander en er rekening mee houdt, is er plezierig mee te leven. Met stug en stijf vasthouden aan je eigen inzichten, lieve jongen, kom je niet ver als je een meisje wilt veroveren. Je zult geen meisje tegenkomen dat verkering met je wil en ze wil al helemaal niet met je trouwen. Je blijft je verdere leven alleen, vader en ik worden ouder, aan ons heb je niet veel gezelligheid in de toekomst, je wordt een eenzame man.

Als je een meisje wilt moet je anders handelen dan je waarschijnlijk tot nu toe deed. Je bent volwassen, je bent verstandig genoeg dat te doen. Je moet, in het beginstadium, aan haar denken. Niet over jouw werk praten en over jouw mening in de politiek, ik noem maar wat. Haar vragen stellen, haar laten vertellen. En Willem, als je het doet, als je naar me luistert, lukt het je, daarvan ben ik overtuigd. Je bent een leuke kerel om te zien, dat is voor de eerste kennismaking heel belangrijk. Je leven wordt prettiger als je een meisje hebt om mee te praten, om mee te knuffelen, om te kussen. Dat heb je nog nooit in je leven gedaan. Maar ik neem aan dat je nu en dan aan de steiger aan het kanaal sterke verhalen hoort.' Ze lachte naar hem, ze zag verwondering op zijn gezicht, dat zijn moeke hierover praatte, maar inderdaad, het was wel zo. 'De mannen vertellen vaak overdreven geschiedenissen, maar geloof me dat een goed huwelijk heel prettig kan zijn. En juist omdat man en vrouw verschillen in denken en beleven. Het maakt de dagen boeiend.'

Martha vertelde hem waarop hij bij de eerste ontmoetingen moest letten. 'Dus niet te veel over je werk praten. Je gaat er totaal in op, mooi vak, automonteur, maar het interesseert de meeste meisjes niet. Vragen wat zij voor werk doet,

welke liefhebberijen ze heeft en als ze vertelt dat ze graag borduurt, niet meteen zeggen dat het waardeloos gepruts is met draadjes wol, maar er een bewondering voor tonen. Na de eerste twee, drie ontmoetingen sta je wat steviger. Je kent elkaar een beetje, maar loop niet te snel van stapel waar het zoenen betreft en het aanraken van haar lichaam. Een rustig meisje wil dat over het algemeen niet en jij zal niet op een uitbundig meisje afstappen, die overrompelt je meteen, dat is niets voor jou.'

Willem grijsde.

Er volgden veel wijze raadgevingen.

Ze praatten erover door tot ze de achterdeur open en weer dicht hoorden gaan; vader Klaas kwam thuis.

Anke de Graaf

Jenny's keuze

Als Willem volwassen is, vragen zijn ouders zich geregeld af of zij hem op een goede manier hebben opgevoed. Als kind was Willem graag alleen, als hij zelf speelde kon hij alle beslissingen nemen. Maar dat speelt hem in zijn latere leven parten.

Willem trouwt met Jenny. Ze hebben een goed huwelijk en hun geluk is compleet met de geboorte van hun kindje. Maar na een tijdje verlangt Jenny naar een tweede kind. Willem deelt dat verlangen niet. Integendeel. Hij wil alles houden zoals het is. Nog een kind betekent nog meer zorgen, en vooral ook: Jenny met nog meer personen delen. Als Jenny toch zwanger blijkt, komt hun huwelijk in zwaar weer terecht. Is de breuk nog te lijmen?

Anke de Graaf is een van de meest gelezen Nederlandse auteurs van familieromans. Ze neemt haar lezers mee in het leven en de gedachten van haar personages. Eerder verscheen van haar onder andere het drieluik *Verliezen en Winnen*, *Mannen en vrouwen* en *Een droom loslaten*.

